

בנשיאות מורנו הרב חיים רבי שליט"א

זעת זקנים

עלון שבועי להגדלת ורוממות התורה ולומדיה, והחדרת השקפה טהורה ואמתית לכל אחד מישראל

גליון מס': 399 פרשת: מקץ שבת קודש ל' כסלו תשפ"ב (4 בדצמבר 2021 למניין)

תל-אביב	כניסה	יציאה	ר"ת
ירושלים	16:16	17:15	17:49
חיפה	*16:20	17:14	17:54
באר שבע	16:13	17:13	17:47
	16:18	17:17	17:51

*לנוהגים 40 דק' 16:00

"לכה דודי לקראת כלה, פני שבת נקבלה"

המשא המרכזי

מורנו הרב חיים רבי שליט"א

הלימוד הנכון מחנוכה לכל השנה

יוון - שנגרם בגלל התרשלות של עם ישראל בעבודת בית המקדש (עי' ב"מ סי' תלע) - זה משמים, ובזכות האמונה שהבינו את רצון ה' יתברך, זכו להצליח בשלמות עצומה שכזאת. ומכאן לומדים שזו הנהגה שצריכה להיות לנו יום יום, כיצד להתייחס למאורעות הזמן, ולהרגיש בשלמות שהכל משמים.

ישנו פתגם עממי של חז"ל הקדושים (ב"ק ע"ג): 'כאשר חברך אומר לך כינוי שפוגע, כמו 'חמור', קח את האוכף ושים אותו עליך, כלומר, תשתוק ותודה לדבריו ולא תענה לו. וכך עשה בעצם דוד המלך ע"ה שקרא לעצמו 'חסיד' - "שמרה נפשי כי חסיד אני" (תהלים פ, ג) - היתכן שכך יאמר דוד המלך על עצמו? אלא שביאר הילקוט שמעוני שם, שהשומע קללתו ויכול לענות ולמחות ואף על פי כן הוא שותק, נקרא 'חסיד', ע"ש. ובזוהר הקדוש מבואר שהתפילה של העני עולה למעלה לפני כולם, ולכן בפסוקי דמזמרה צריך להיות כמו עבד, ובתפילת העמידה להיות כמו עני, וכשמגיע לישמע קולנו, צריך להיות כמו חסיד (וה"ק פ' בבלה דף קל"ה). וזה ממש תרגילי אמונה לעילא ולעילא!

ומכאן לחיי היום יום, הרודף הוא החלש, הכועס הוא החלש, המקלל הוא החלש, מי שלא מוכן להשלים עם חבירו הוא החלש. ומאידך להיפך, הנכנע והמאמין שהכל משמים הוא החזק, הוותרן כי יודע שהכל משמים הוא החזק, מי שמבקש סליחה מחבירו תמיד הוא החזק, המקטין את עצמו הוא החזק, וכן כל כיוצא בזה, ממש כמו שמצינו בחנוכה וביוסף הצדיק. והם בבחינת הנרדפים, הנעלבים, המתבזים והמקוללים, וכל אלה ששותקים הם בריאים בנפשם ובנשמתם, ולהיפך להיפך.

ויתכן שזו כוונת ברכת 'השיבה שופטינו וכו' ומלוך עלינו מהרה וכו', כלומר, שה' יזכה אותנו להיות בעלי אמונה גדולים כאשר כל מה שקורה ועובר עלינו נדע ובין שזה משמים, ובוה ממליכים אנו את ה' יתברך תמיד שזה רצונו יתברך, והכל משמים לטובה! ועל ידי כך אין מחלוקות עם אנשים, אין ויכוחים ואין כלום, אלא יש כאן מלכות שמים! וזה בעצם יוסף הצדיק, וזה בעצם מלחמת המכבים. וכל המתמים עצמו, הקב"ה מתמים עימו, ושעה עומדת לו, ועולה לגדולה (מל"ג ע"ב). ויש להתפלל תמיד שנוזכה להשגות באמונה בשלימות כזאת, ובוה נזכה בעזרת ה' יתברך לנס חנוכה ולעוד לנסים ונפלאות, אמן ואמן! שבת שלום.

מבוזה, מושפל ובעל יסורים, יחד עם זאת היה גם קשור בתמידות עם אלקים, והכח שקיבל מאלקים עשה לו את כל העבודה להיות מלך, ולהצליח מעל השכל וההגיון - אין אחוזים, אין סיכויים, אין מחשבות ואין כלום - יש רק את ה' יתברך! וזה עוזר ועובד מצוין שבמצוין. ועוד שהאחים היקרים של יוסף לא עשו לו כלום, שזו ממש שלמות של אמונה.

וזה מוסר גדול עבורנו בחיי היום יום. אם במצבים הקשים שעבר יוסף הצדיק, היה רואה תמיד אך ורק את אלקים, את האמונה ואת ההשגחה הפרטית, על אחת כמה וכמה אצלנו בחיי היום יום - על דברים קטנים כמו בעיות, קשיים, זלזול, השפלה, עניות, חוסר כבוד וחוסר הצלחה, שיש להרגיש שהכל מה' יתברך בלבד, וההצלחה בדרך...

וכידוע מהזוהר הקדוש (פסוקי חיי ערה דף קכ"ב), מאן דאיהו זעיר איהו רב, ומאן דאיהו רב איהו זעיר, ע"ש. וכן הלל הזקן שהיה נשיא ישראל, אמר על עצמו: 'השפילתי היא הגבהתי, הגבהתי היא השפילתי' (מדר' ויקרא פסוק ו). ואין הכוונה שיש לומר כן בפה בלבד, אלא צריך פשוט להיות עם זה כל רגע, ואף להינות ולאהוב את זה, כי זה מה' יתברך בלבד, ואז זוכה על ידי כך להגבהה רוחנית ולדבקות בה' יתברך, ולהצלחה במעשיו בצניעות, ומרגיש כל רגע שה' יתברך משגיח עליו לטובה, בבחינת משיגה מן החלונות, וכדברי חז"ל הקדושים (תהלים ע"ב) 'אה עניותא ליהודאי, ע"ש. וביאר רבינו חננאל שם שהעושר מביא את האדם לידי גאווה, ולבעיות נפשיות של קנאה ושנאה, ומאידך, עניות מביאה את האדם לידי ענוה ולב טהור, ומרגישים על ידה קשר תמידי עם ה' יתברך, לרחמי וחסדיו, ע"ש.

ומכאן לחנוכה, כמה סיכויים ואפשרויות יש שהמכבים הצדיקים שהיו מעטים - בסך הכל 12 איש - והיו חלשים, צדיקים וטהורים, ניצחו את היוונים שהיו חזקים בכוח, בנשק, בתירגולים וכדומה? הרי שלפי השכל יש כאן אפס סיכויים להצלחת המכבים, ואפס אפשרויות לכבוש את היוונים. ועם כל זה זכינו לנס חנוכה - חנוכה שמה - והמעטים, החלשים, הצדיקים והטהורים, מנצחים את היוונים הרשעים, ומסלקים אותם מארץ הקודש. וכשם שמצינו אצל יוסף הצדיק - אפס אחוזים שיהיה מלך - כך הוא ממש בנס חנוכה, אפס אחוזים להצלחה, ובכל זאת משמים הסכימו והיה ניצחון גדול לתפארת עם ישראל, ניצחון שפורסם בארץ ובעולם. וכל זה כמוכון בזכות האמונה שהלחץ של תרבות

בפרשת השבוע, פרשת מקץ, מסופר על יוסף הצדיק שהיה בבית הסוהר, ופתאום "ויריצוהו מן הבור", והנה הוא מתמנה למלך על מצרים. ופרעה כל כך מתפעל ממנו עד שהיה משבח אותו ואומר לו: "אין נבון וחכם כמוך, אתה תהיה על ביתי, ועל פיד ישק כל עמי". ולא זו בלבד, אלא שהיה מלבישו בבגדי מלכות, שם על צווארו תכשיטים, ומרכיבו במרכבת המשנה בכל ארץ מצרים. ועוד שמחמת הרעב הגדול, היה ליוסף הצדיק שלטון גדול אף על מדינות נוספות שמחוץ לארץ מצרים. ובהמשך הפרשה מסופר שיוסף הצדיק נשא אשה וזכה לבנים, קידש שם שמים במצרים על אמונה בה', ועל ברית המילה, ולבסוף אף אחיו היקרים, שבטי יה, באים ומשתחיים לפניו ביראת כבוד... פשוט מדהים!

והשאלה הנשאלת היא, כמה אחוזים, כמה סיכויים, כמה אפשרויות וכמה תוכניות ישנם שיוסף הצדיק יהיה מלך במצרים? וזאת לאחר שנמכר לישמעאלים, וגם היה עבד בבית פוטיפר, וגם היה בבית הסוהר 12 שנה, וגם קיבל תואר של 'עבד עברי', והרי זה כעין אות קלון ליוסף הצדיק. ועוד, שאין לו לא משפחה במצרים, ולא עורך דין או עיתון שיכולים לייצג ולפרסם אותו, פשוט אין לו כלום, ממש כלום! אם כן יש כאן אפס אחוזים ואפס סיכויים שיהיה יוסף הצדיק למלך, ולא מלך על מדינה אחת, אלא מלך על מדינות רבות. ויתרה מזאת, יוסף הצדיק מלך 80 שנה בלי עוררין, בלי בחירות, בלי הפגנות ובלי שביתות, ממש כולו אומר כבוד! - יוסף מלך במצרים, בבחינת כי נפילתי קמתי. אם כן מה הוא הסוד הגדול של יוסף הצדיק, שבזכותו זכה לכל זה?

ועל כך נענה שהכל היה בזכות האמונה של יוסף הצדיק בהשגחה פרטית בשלמות, כלומר, יוסף הצדיק הרגיש תמיד קשר חזק והדוק עם ה' יתברך, ועל כל דבר שעבר עליו עם אחיו, ראה והבין, ואמר לעצמו 'זה מה' יתברך!' אלקים זה מידת דין, אלקים זה השגחה פרטית, אלקים זה הרגשה של מלכות שמים כל רגע ורגע, ולכן אלקים זרק את יוסף לבור, אלקים מכר אותו לישמעאלים, אלקים הסית את אשת אדוניו לפתותו, ואף על פי כן עמד בנסיון ואלקים שם אותו בבית הסוהר 12 שנה. וכאשר מבינים ומרגישים כך באמת, מרויחים שלא כועסים על האחים ולא מקפידים על כלום. ועוד מרויחים שמרגישים קשר הדוק וחזק עם ה' יתברך, וכמה שהיה יוסף נרדף, נעלב, מוכה,

איך תישמע ההרצאה האחרונה שלך? תלוי רק בך!

להתענג על ה'

הרב אליהו רבי ראש הכולל

שלום וברכה מורי ורבותי!

והפעם נתחיל את שיחתנו בהאזנה לשיחה אישית אותה מנהל ישיב חסר אוניס הנושק לישבה של מעלה, לבניו ולנכדיו הרוכנים סביב מטתו.

מה אומר לכם בני היקרים? זוהי שיחת סיכום לחיים רוויי סבל ואכזבה, חיים שאולי ראיתם אותי מידי פעם מחייך ואפילו צוחק, אבל היה זה מן השפה ולחוץ בין היתר למענכם. חיי היו ועודם רצף של ייסורים מבית ומחוץ, וזוהי ההודמנות האחרונה שלי לספר לכם על כך.

נולדתי לזוג הורים שהאמינו בפתגם "איזהו עשיר השמח בחלקו", ורק משום כך לא שקלו להתאבד מעולם. אחרת אין לי הסבר מניח את הדעת להישרדותם בחיי עוני מחפירים שכאלה, חיים שהבטחתי לעצמי שלא יהיו לי ולילדי בעתיד.

אולם מה אומר לכם ילדי, חלומות לחוד ומציאות לחוד. הקמתי בית עם אמא שלכם, אשה לא פשוטה ואפילו מורכבת, שגם אם פה ושם היו לנו ימים יפים הרי שהם היו ממש בודדים. עם יכולות ווקאליות וכישורים פסיכולוגיים כמו של אמא שלכם, נס ששרדתי 60 שנות נישואין.

והפרנסה? בכל חודש הייתי בטוח שאני סופית אבל סופית פושט את הרגל, הייתי חי על האובר ובטוח שהנה אני קורס. אולם, בכל חודש - לא יודע איך - היה נופל עלי לקראת סוף החודש איזה אלתור שהיה מעניק לי חודש נוסף של סבל במתנה...

צחוק הגורל - בגיל 60 אני זוכה בלוטו ב-20 מליון, כאילו רצו לצחוק עלי משמיים. נותנים לאדם מבוגר כסף שאין לו כבר מה לעשות איתו, אגוזים לאדם חסר שיניים... ומאז בכל יום מגיעים הילדים והנכדים, ואני יודע - אף אחד לא חושב עלי, כולם רק רוצים את הכסף שלי, ורק זה גורם לי לרצות למות ולהיקבר עם הכסף.

כשאני בן 80 אמא שלכם רק בשביל הפרינציפ מתה לי, עד שמגיע הגיל שאני זקוק לה באמת. ומאז 10 שנים אני שורד בין רופאים לתרופות, וכעת אני נפרד מהעולם האכזר הזה סוף סוף.

אז שיהיו לכם חיים טובים, לא כמו של אבא שלכם... ותמיד תזכרו שהיה כאן מישהו שרק סבל, ושאתם הולכים להנות ממה שהוא השאיר, למרות שאם יכל היה לוקח איתו הכל ולא משאיר כאן כלום.

לילה טוב ילדים, הכל מחשיך לי כאן, נראה לי שאנחנו נפרדים, ביי...

השיחה הזו מתקיימת בבית החולים, במחלקה הסייעודית, המקום בו נפרדות באופן קבוע הנשמות מהגוף לאחר אריכות ימים ושנים.

אולם, בסמוך למיטתו של אותו ישיב סובל, ניצבת עומדת איתנה מטה נוספת, בה שוכב ישיב חייכן, כאשר כל בניו נכדיו וניניו מקיפים אותו כגורן עגולה, וכה דבריו:

מה אומר לכם בני נכדיי וניניי היקרים? זוהי שיחת סיכום לחיים רוויי עונג ושמחה, חיים שאולי ראיתם אותי מידי פעם עצוב ואפילו בוכה, אבל היה זה רק ברגעים של משבר, בין היתר ברגעי סבל שלכם. חיי היו ועודם רצף של מתנות מבית ומחוץ, וזוהי ההודמנות המדהימה שלי לספר לכם על כך.

נולדתי לזוג הורים מדהימים שהאמינו בכל מאדם במאמר חז"ל "איזהו עשיר השמח בחלקו" (אבות פ"ד מ"א), ורק משום כך היו מאושרים יום יום ושעה שעה כאילו שמאומה לא חסר להם. אחרת, אין לי הסבר מניח את הדעת לשמחתם התמידית בחיי עוני מחשלים שכאלה, חיים אמתיים שהבטחתי לעצמי שיהיו לי ולילדי בעתיד.

ומה אומר לכם ילדי, חלומות אכן מתגשמים. הקמתי בית עם אמא שלכם, אשה מדהימה ואפילו נדירה, שגם אם פה ושם היו לנו ימים קשים הרי שהם היו ממש בודדים. עם יכולות ווקאליות וכישורים פסיכולוגיים כמו של אמא שלכם, זה לא נס ששרדתי 60 שנות נישואין.

והפרנסה? בכל חודש הייתי בטוח שאני סופית אבל סופית פושט את הרגל, הייתי חי על האובר ובטוח שהנה אני קורס. ובכל חודש - לאחר תפילה קצרה לאלוקים - היה נופל עלי לקראת סוף החודש איזה "נס" - נס אמתי, שהיה מעניק לי חודש נוסף של שמחת חיים במתנה...

והנס הגדול ביותר - בגיל 60 אני זוכה בלוטו ב-20 מליון, כאילו רצו לחבק אותי משמיים. נותנים לאדם מבוגר כסף בכדי שיפסיק לעבוד, אבל לגמרי, פשוט שיני זהב לאדם חסר שיניים... ומאז כל יום מגיעים הילדים והנכדים, ואני יודע - אף אחד לא חושב עלי הכסף, כולם רק רוצים את את חברתי וחוגגים יחד איתי את החופש אותו אני חווה מידי יום, ורק זה גורם לי לרצות להישאר בחיים לעד וכל היום לחלק את הכסף.

קצת חבל, שכשאני בן 80 אמא שלכם רק מרוב נחת נפטרה מהעולם, עד שמגיע הגיל של הנחת באמת, השאירה אותי להנות לבד... ומאז 10 שנים אני מחייך לרופאים ולתרופות, וכעת אני נפרד מהעולם המדהים הזה, קצת קשה - אבל מאתגר להכיר עולם נוסף...

אז שיהיו לכם חיים טובים, לפחות כמו של אבא שלכם... ותמיד תזכרו שהיה כאן מישהו שרק נהנה מהחיים, ושאתם הולכים להנות ממה שהוא השאיר באהבה, למרות שאם יכל היה משאיר לכם פי 100.

בוקר טוב ילדים, הכל מאיר לי כאן, נראה לי שאנחנו נפרדים, שלום וברכה - שמע ישראל...

***

היום הארכנו בסיפור שלא כדרכנו, אולם אין זה סיפור, אלא "סיפור חיים", סיפור אמתי אותו עובר כל אחד מאיתנו, עם פרשנות אותה מעניקים חלקנו לבעיות ומשברי החיים ופרשנות נגדית אותה מעניקים האחרים.

בפרשתנו: "וַיְהִי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וַפְרָעָה חֵלֶם וַהֲנֵה עֹמֵד עַל הַיָּאָר" (בכאשית מ"א, א). ודורשים חז"ל (מנלש אגדה, פסיקתא וכו') שהיו אלו שנתיים מיום שפטר יוסף לשר המשקים את חלומו, וביקש ממנו להזכיר את שמו לפני פרעה כמי שנמצא בבית האסורים בחנם. וזאת משום שסמך על בשר ודם שיגאל אותו מייסוריו, ולא סמך "רק" על ה' יתברך.

ומשום מה שנתיים? משום שביקש ממנו לזכור ולהכיר את שמו בפני פרעה, כי אם "זכרתני" "והזכרתני", ועל שתי זכירות הללו זכה לשנתיים נוספות בגלות.

יוסף הצדיק ברמתו הרוחנית הגדולה, ובשמחת החיים הטבועה בו, עליה שוחחנו בעבר באריכות. לא היה אמור לפנות לבשר ודם לעזרה, הוא היה אמור להבין טוב יותר מכולנו שהוא מנוהל ומנווט על ידי ריבון העולמים.

ההבדל בין שני הישישים מתחילת שיחתנו הוא, שבעת שהישיש ראשון מבין שהוא זה שמנהל את חייו ואת חיי משפחתו, ולכן נכנס הוא ללחץ בכל סוף חודש ובכל אירוע מיוחד. הרי שחברו הישיש השני המאמין בה' יתברך, יודע שללא "עודף השתדלות" מצידו יצלח הוא את החודש בהצלחה. הוא ממתין יחד עם רעייתו לראות את הנס התורן שיבוא לעזרתו היישר משולחנו של הקדוש ברוך הוא, הוא ממתין לו ומקבל אותו באהבה.

ההבדל בין חיי המאמין לחיי אותם שלא זכו לכך עדיין, אינם בממדים של חיים טובים יותר לפחות, אלא כהבדלי חיים ומוות ממש. משום שזהו המבדיל בין מי שחפץ בחיים ואוהב לחיות, לבין מי שהחיים עליו למעמסה, ובצדק.

נתחזק באמונה בה' יתברך ובהשגחה פרטית, ננחיל אותה לילדינו באהבה. ונדע כבר מהיום מהי ההרצאה האחרונה אותה ישמעו מאיתנו ילדינו בבוא העת, הרצאה של שמחה טובה ונחת, אמן.

ברוכים תהיו!

שאלה יפה

שׁו"ת ממורנו הרב שליט"א

תשובה: אותה אשה צריכה להיות צדקת באמת, המפחדת וחוששת לסמוך על עצמה, משום שכל מקרה לגופו, ושינוי קטן משנה את הכל, משום שלפעמים יש בשאלה פרטים דקים, וצריך סיעתא דשמיא.

ולכן, גם לשאול שאלה, צריך להיות חכם ולדעת כיצד לשאול. ושאלת חכם חצי תשובה. וכמובן שדברים המפורסמים וידועים לכל, ואין בהם פרטים רבים ומסובכים, וזו לא שאלה נדירה וקשה, אז גם דמות של רבנית יכולה לענות.

ומרן רבנו זיע"א פסק בספרו "טהרת הבית", שאשה המבינה במראות דמים, ושאלה כבר כמה פעמים, ותמיד היא מכוונת לאמת, ניתן לסמוך עליה בזה (ועי' טו"ק ח"א עמ' עב ע"פ חתומה לעלמה ולחברה, ע"ש).

הדרך הנכונה ביותר להסביר לאדם שאינו דתי, מה פשר היסורים שעוברים עליו

שאלה: כיצד ניתן להסביר לאדם שאינו דתי, שכל מה שעובר עליו הוא לטובה? ומה עם כל העבירות שעשה?

תשובה: לפעמים מה שעובר על האדם יכול להיות גם לרעה, והיסורים שעוברים עליו, הם עונש על מעשיו, כדי שיבין ויחזור בתשובה, וזה לטובתו.

וכמובן מי שאינו דתי, צריך להתקדם, ללמוד, להתחזק ולהבין את התורה, ואז ישאל פחות שאלות. והגע עצמך, הרי רופא למד רפואה כמה שנים עד שקיבל את ההכשרה להיות רופא. אם כן, להיות דתי ולהבין טוב את היסודות ביהדות, כרוך גם בכמה שנים טובות, והבן.

לשנות מפני השלום

שאלה: האם מותר לשנות מפני השלום, ולומר: "אסור לי משקה מוגז, ומשקאות מתוקים", משום שאין זה בריא לשתותם?

תשובה: כידוע משקאות קלים ומתוקים אינם בריאים כלל ועיקר. וכבר פירסם משרד הבריאות שמשקאות אלו מזיקים מאד לבריאות, ומסקנתו **שבבית שותים מים, ולאורחים מגישים מים**. וכמובן שמותר לשנות מפני השלום (יבמות ס"ה), ולכן מותר לומר: "אסור לי לשתות משקאות מתוקים", וזאת כדי שמצד אחד לא לבייש את הזולת, ומצד שני גם לא להנוק מאותה שתייה. וכידוע, הרמב"ם היה רופא גדול, והוא אסר עלינו מאכלים המזיקים, רחמנא ליצלן (עי' פ"ד מה"ל דעות), כך שבאמת אכן **הרופא אינו מרשה**, וממילא אין כאן שקר.

וכמובן שכאשר ההורים או איש מכובד מגישים משקה מסוים, אסור לפגוע בהם, אלא יש לקחת מהם המשקה, לכרך ולטעום מעט, ומיד לומר "תודה רבה", וזה מצוין. וכמובן שמשקאות טבעיים מתוקים, הם מצויינים, ויש בזה מצות "ונשמרתם מאד לנפשותיכם".

שהמים זורמים על המברשת, ומבלי לשפשף הכל נעשה נקי, אין בזה דין מכין משבת לחול. ועוד, שבדבר שיש בו נזק של ממש, אין דין מכין משבת לחול, וכגון להוסיף מים בקדירה כדי שיהיה קל יותר לטוף לאחר השבת.

ברכתו של שום מטוגן עם תבלינים

שאלה: מה מברכים על שיני שום כאשר מטגנים אותם על המחבת עד שהם משחימים, ואז מתבלים אותם מעט בתבלינים?

תשובה: באופן כזה יברך עליהם 'בורא פרי האדמה' (ועי' משני"ב סי' ר"ה סק"ו, וז"ל הב"ח ח"א). והסברא היא שעושים כן במיוחד, כדי שיהיו טעימים בעצמם, ולא כדי לתת טעם במרק.

וכן לגבי בצל מטוגן, שברכתו 'בורא פרי האדמה'.

לעשות הליכה מהירה בשבת

שאלה: האם מותר לעשות הליכה מהירה בשבת?

תשובה: מותר, אולם יש לזהר שלא לרוץ כדי שלא יתחמם, משום שזה כמו רפואה בשבת (משני"ב סי' ע"א סק"ו). ודין זה דומה לעיסוי (מש"כ בלע"ז) שמותר בשבת בנחת, ואסור בכח חזק, משום שזה כמו עובדין דחול. (משני"ב סי' ע"ב סק"ו). ולכן מותר להתעמל בתרגילים עדינים, וכגון שפושט זרועותיו קדימה ואחורה בעדינות, וכן קפיצות פה ושם, ועל ידי זה יש לו הרגשה של חילוץ עצמות, והעיקר שלא יעשה בכח ולא יזיע (משני"ב סי' ע"ב סק"קט).

ונראה שגם קודם תפילת שחרית מותר לעשות תרגילי התעמלות בעדינות, ויש בזה הכנה טובה לתפילה, ובברכת 'מודים' יצליח להשתחוות כנחש ממש (עי' ברכות י"ב רע"ב), ושדרו של אדם נעשה נחש כשלא כורע במודים (עי' ב"ק טז, ע"א), והמתעמל ניצול מנחשים.

קריאת שיר השירים או תהלים בלילה

שאלה: האם מותר לקרוא שיר השירים בלילה? ומה עושים במקרה שקיבלתי על עצמי לקרוא שיר השירים ארבעים יום, ושכחתי פעם אחת לקרוא, האם להמשיך לקרוא או לא?

תשובה: מותר לקרוא שיר השירים בלילה. ואם שכחתי פעם פעמיים, לא להתייאש, אלא להמשיך ולקרוא. וכמובן שיש לקרוא גם תהלים כמה שיותר, ולצפות לישועת ה'.

וכן להשתדל ולהמתיק את המזל, על ידי חיזוקים בצניעות, באהבת ישראל ובמאהב ברכות בכל יום בכוונה, מלה במלה. ולה' הישועה!

קבלת דעת תורה מדמות של רבנית

שאלה: האם אני יכולה לשאול דעת התורה בכל מיני עניינים ביהדות, מאשה שאני רואה אותה כדמות רבנית? ואם שאלתי אותה ואחר כך שאלתי את אותה שאלה רב ידוע כפוסק, מה הדין?

להדליק נרות חנוכה בשמן הראוי לאכילה

שאלה: האם עדיף יותר להדליק נרות חנוכה בשמן זית הראוי לאכילה?

תשובה: שמעתי שיש מהדרין בזה (ועי' בספר פסקי משה), אולם כפשוטו שמן זית להאיר זה מצוין! ואני נוהג לקנות חמישה בקבוקי שמן זית למאור לכל השנה, כי לפעמים יש מצבי לחץ ותמיד טוב שיש בשפע. ועוד, שאפשר בכך לעשות חסד עם אחרים, כאשר חסר להם ובאים לבקש.

וכמובן שאני נוהג להכין בעצמי את השמן והפתילות בכל ערב שבת קודש.

התחייבות בבית לכבוד הבעל

שאלה: אשה שטוענת שקשה לה להתאפר לכבוד בעלה בבית, משום שבבית צריכה היא להרגיש חופשיה בעת הנקינות והסדר, ולאחר מכן כבר אין לה כח להתקשט ולהסתדר, האם היא צודקת בטענתה?

תשובה: אלו דברים שאין להם שיעור, והכל לפי המצב והענין. ולפי מצבו של הבעל צריכה האשה לייפות את עצמה בבית כמו זוגתו של אבא חלקיה, שהיתה מתקשטת בתכשיטים לכבודו כשמגיע הביתה (עי' תענית כ"ג).

כמובן שצריך הבעל לזהר שלא להקפיד על כך יותר על המידה, ומאידך צריכה האשה לזהר שלא לזלזל בכך.

וכידוע, עשרה תקנות תיקן עזרא הסופר, ואחד מהם הוא שהרוכלים יכולים למכור בעיירות כל מיני בשמים עבור הנשים, משום שצריכות הן להתקשט בהן (עי' ב"ק פ"ג).

והאשה צריכה להרגיש בזה שהיא עושה מצוה ממש כאשר היא מתקשטת לכבוד בעלה, וגם אם היא עוסקת בנקיון והסדר בבית, עם כל זה כשמסיימת הכל צריכה היא להחליף לבגד מתאים ובושם טוב לכבוד הבעל היקר.

לקלח את הקטנים בשבת קודש

שאלה: קעת בתקופת החורף כאשר שבת נכנסת מאוד מוקדם, אנו משתדלים לקלח את הילדים הקטנים ביום חמישי, האם מותר לקלחם בשבת במים חמים [כשיש צורך, וכגון שהם נרדמים מוקדם], או שיש לחכות עד למוצאי שבת?

תשובה: לילדים קטנים, ובפרט כשהם צריכים לישון, מותר לקלחם בלי מקלחת, ומקלחת מרגיעה אותם, מותר לקלח אותם בשבת במים חמים של דוד שמש.

לשטוף את המברשת-שיניים בשבת קודש לאחר השימוש

שאלה: ידוע שהרב שליט"א מתיר לשטוף בשבת קודש מברשת שיניים אחר השימוש, ואין בכך משום מכין משבת לחול, רציתי לדעת מה הטעם לכך?

תשובה: דבר זה דומה לשיטפת כוסות שמותר לשטפם כל היום. ועוד, במעשה קל כזה